

Nr 166.

Av herr **Holmbäck** m. fl., om lindring i skattskyldigheten för stiftelser och föreningar, som hava till ändamål att främja litterär verksamhet.

År 1942 företogs vissa ändringar i 53 § kommunalskattelagen samt 7 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. På grund av dessa lagrums då beslutade lydelse äro bl. a. »stiftelser, som hava till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar eller att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning» ävensom föreningar med samma ändamål frikallade från skattskyldighet för annan inkomst än av rörelse (beträffande kommunal inkomstskatt för annan inkomst än av fastighet och av rörelse) samt för förmögenhet. Däremot blevo icke stiftelser och föreningar, som hava till ändamål att uppmuntra eller understödja skönlitterärt författarskap eller eljest främja litterär verksamhet, föremål för dylika skatteprivilegier, och dessa stiftelser och föreningar äro sålunda fortfarande skattskyldiga i full utsträckning. Att så är fallet synes icke vara tillfredsställande. Jämväl rättssubjekt av sistnämnda slag torde nämligen numera få anses fylla så viktiga funktioner i samhället att de böra komma i åtnjutande av förmåner i beskattningshänseende.

De år 1942 beslutade nya bestämmelserna inneburo i stort sett intet nytt i sak utan avsågo endast att utgöra en kodifiering av vad som förut i praxis ansetts vara gällande rätt. Under förarbetena till författningsändringarna upptogs emellertid fråga om utsträckning av skattefriheten, och därvid nämndes bl. a. rättssubjekt med sist angivna uppgifter. 1936 års skattekommitté framhöll sålunda i sitt till grund för ändringsförslaget liggande betänkande, att det på grund av den föreslagna skattefriheten för stiftelser med ändamål att främja vetenskaplig forskning skulle kunna ifrågasättas, om icke även stiftelser, som gynnade konst och litteratur, borde erhålla skattefrihet. Sedan kommittén erinrat om att vissa sådana stiftelser vore att hänföra till stiftelser, som hade till ändamål att lämna understöd för mottagarens undervisning eller utbildning, förklarade emellertid kommittén, att den icke ansåge skäl föreligga att undantaga övriga stiftelser av detta slag från skattskyldighet.

Departementschefen framhöll i propositionen angående författningsändringarna (nr 134 år 1942), att teaterkonsten, musiken och de bildande konsterna väl icke alltid utövades på ett sådant sätt att uppmuntran från det allmännas sida i form av skattebefrielse kunde anses befogad. Han undantog

därför stiftelser och föreningar med uppgift att främja dylika ändamål från skattebefrielsen, och detta blev fallet — fastän utan angiven motivering — jämväl beträffande stiftelser och föreningar, som ha till ändamål att gynna litteraturen.

Bevillningsutskottet yttrade i sitt i anledning av propositionen avgivna betänkande (nr 21 år 1942), att utskottet icke kunde förorda någon utvidgning av skattefriheten utöver vad i propositionen föreslagits. Emellertid kunde delade meningar göra sig gällande rörande den värdering av de allmännyttiga ändamålen, som kommit till uttryck vid gränsdragningen för skattefriheten i propositionen. Det torde ej heller kunna förnekas, att genom denna gränsdragning även ändamål, vilka vore av högt kvalificerad art, komme att ställas utanför området för skattefriheten. Utskottet ville i detta hänseende endast erinra om de bildande konsterna, musiken och teaterkonsten. Emellertid torde väl icke all sådan verksamhet kunna anses vara av det slag, att den kunde betraktas såsom i hög grad allmännyttig. Uppenbarligen måste det här bereda stora svårigheter att draga gränsen emellan vad som vore förtjänt av stöd från det allmännas sida och vad som icke borde understödjas. Utskottet ville dock framhålla, att, därest det i särskilda fall skulle finnas, att beskattningen av juridiska personer med nu angivna verksamhetsområden komme att verka på sådant sätt, att det allmännas stöd ansåges påkallat, det syntes lämpligare, att sådant stöd lämnades i form av anslag till den av dem bedrivna verksamheten.

Motiveringen för bibehållande av skattskyldigheten för stiftelser och föreningar med uppgift att främja litterär verksamhet torde — i den mån man av förarbetena till författningsändringarna kan utläsa någon motivering alls — kunna göras till föremål för erinringar. Det synes sålunda icke vara möjligt att göra någon sakligt grundad avvägning, som degraderar främjande av litterärt arbete till en lägre klass ur allmännyttans synpunkt än främjande av annat kulturellt arbete. I detta sammanhang kan för övrigt anmärkas, att vetenskaplig forskning och litterär verksamhet ofta ligga mycket nära eller gripa in i varandra så att det är ytterligt svårt att avgöra vad som är det ena eller andra (jfr den i propositionen intagna redogörelsen för Nobelstiftelsen; se även det i regeringsrättens årsbok år 1920 under nr 71 refererade rättsfallet ang. Samfundet De Nio). Ett jämfällande av dessa båda verksamhetsgrenar i beskattningsavseende skulle säkerligen vara ägnat att bringa reda och klarhet samt underlätta bestämmelsernas tillämpning.

Utskottets uttalande, att det beträffande juridiska personer med uppgift att gynna bildande konst, musik eller teaterkonst synes lämpligare att under bibehållande av skattskyldigheten i erforderliga fall låta neutralisera verkningarna av densamma genom att lämna stöd av det allmänna i form av anslag till den av dem bedrivna verksamheten, kan möjligen komma att åberopas jämväl mot medgivande av skattebefrielse för stiftelser och föreningar, som verka inom litteraturens område. Framhållas bör därför, att det kan ifrågasättas, om detta uttalande, som väl får tolkas som ett löfte för framtiden om särskilt välvillig behandling av frågor om medelsbehov för kul-

turella ändamål av icke skatteprivilegierad art, vad angår nu ifrågavarande del av kulturbudgeten, kommer att få någon som helst reell betydelse. Tendensen synes snarare — åtminstone såvitt man hittills kan se — vara att i den mån skattebelastningen ökar skära ned anslagen till våra författare. Med kännedom om de begränsade möjligheter statsmakterna ha att övervaka att beaktansvärda behov på detta område verkligen bliva tillgodosedda, kan för övrigt även ifrågasättas, om den anvisade vägen är att rekommendera. I själva verket synes det vara så att dessa viktiga kulturella ändamål bäst och effektivast betjänas genom att de fåtaliga stiftelser och föreningar det här gäller få i obeskuret skick behålla sina inkomster för användning i det syfte, varför de bildats och var för sig efter bästa förmåga verka.

På grund av vad vi ovan anfört få vi hemställa,

att ettvart av 53 § 1 mom. 3) kommunalskattelagen samt 7 § f) förordningen om statlig inkomst- och förmögenhets-skatt måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»kyrkor — — — eller främja vetenskaplig forskning eller litterär verksamhet, ävensom — — — rörelse».

Stockholm den 23 januari 1943.

Å. Holmbäck.

E. A. Lindblom.

Fredrik Ström.